

Список використаних джерел

1. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс]: Затверджено постановою Правління НБУ № 22 від 21.01.2004 (із змінами і доповненнями.) — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>
2. Коваленко Д.І. Гроші та кредит: теорія і практика : Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 344 с.
3. Костюнік О.В. Основні проблеми організації безготівкових грошових коштів в Україні / О.В. Костюнік, В.В. Побережна // Агросвіт. – 2016. - №9. – С. 51 – 55.
4. Новоселова Л.А. Денежные расчеты в предпринимательской деятельности. / Новоселова Л. А. // - М., 2006. – С.35.

УДК 33.65.347.7

Волянюк Яна

*студентка гр. ОА 16мс спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Фатенюк-Ткачук А. О., к.е.н.,
доцент кафедри обліку і аудиту*

ПРАКТИКА ОБЛІКУ ПРИРОДНОГО УБУТКУ ЗАПАСІВ

Втрати, виявлені під час приймання придбаних ТМЦ та під час їх інвентаризації, обліковують по-різному. Частиною запасів під час зберігання мають здатність всихати, випаровуватись, розвіюватись при розсипанні. Важливо також, чи вписуються такі нестачі у встановлені норми природного убутку.

З метою правильної та достовірної інформації в облікових документах щодо відображення норм природного убутку варто удосконалити процедуру визнання та правомірності його використання.

Процедура виявлення та відображення втрат, що можна списати на природній убуток має декілька етапів: при транспортуванні ТМЦ (шляхом зіставлення кількості (маси) товару, зазначеної відправником/виробником у супровідному документі, з кількістю (масою) фактично прийнятого товару); при зберіганні ТМЦ (за час зберігання товару шляхом зіставлення його кількості (маси) з кількістю (масою) товару, фактично прийнятою на зберігання).

Здійснюється розрахунок допустимої (граничної) величини безповоротних втрат - природний убуток виходячи зі встановлених норм. Списують меншу із зазначених величин. Це відбувається у декілька етапів. Спершу потрібно виявити фактичну нестачу або розбіжність між даними супровідних документів та реальною наявністю ТМЦ при їх прийманні. Тобто, встановити сам факт втрат і визначити їх загальну величину. За відсутності норм увесь убуток ТМЦ розглядають як втрати понад норму. Це означає, що всі фактичні втрати і нестачі таких цінностей, виявлені під час приймання (після транспортування) або під час інвентаризації (у частині втрат при зберіганні), потрібно відображати в бухгалтерському обліку в загальному порядку - так само, як понад норми природного убутку.

Нестачі та втрати запасів у межах норм природного убутку, що сталися при транспортуванні та виявлені під час їх оприбуткування, включають до первісної вартості. Тобто вартість «транспортних» нормативних нестач відносять до первісної вартості отриманих ТМЦ. При цьому на баланс оприбутковують фактично отриману кількість товарів, але за дещо завищеною ціною.

Наднормативні нестачі і втрати, виявлені при прийманні, на первісну вартість ТМЦ не впливають (п. 14 П(С)БО 9) [1]. Отже, такі суми на рахунках обліку ТМЦ не відображають. Товари оприбутковують на баланс у фактично отриманій кількості (з урахуванням нормативних втрат).

Якщо наднормативні втрати утворилися з вини самого підприємства-одержувача, їх вартість відносять до витрат того періоду, в якому вони були встановлені. Оцінюють такі втрати виходячи з первісної вартості одиниці придбаних запас[2].

Коли винуватець нестачі - стороння організація (постачальник або перевізник), на суму наднормативних втрат формують заборгованість за претензіями.

Фактичні нестачі незавершеного виробництва (НЗВ), виявлені під час інвентаризації, можуть бути двох видів: у межах і понад норми природного убутку.

Нормативні нестачі включають до виробничої собівартості, якщо такі втрати безпосередньо пов'язані з виробництвом певних видів продукції.

Місце таким нестачам на рахунках:

- 23 - якщо нестачі можна віднести до конкретного об'єкта витрат;

- 91 - якщо нестачі неможливо віднести до конкретних об'єктів витрат.

Наднормативні нестачі НЗВ виключають з витрат на виробництво. Їх списують до складу інших операційних витрат.

Одночасно суму наднормативної нестачі НЗВ відображають на позабалансовому субрахунку 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей» [3].

Після встановлення винної особи, яка повинна погасити збиток, на суму відшкодування роблять проводку. У цей же момент суму нестачі списують із субрахунку 072.

Нестачі та втрати ТМЦ під час зберігання, виявлені в процесі інвентаризації, також можуть бути двох видів: у межах і понад норми природного убутку.

У бухгалтерському обліку обидва види нестач визнають іншими операційними витратами за фактичною собівартістю. Відображають такі втрати за дебетом субрахунку 947 у кореспонденції з кредитом рахунків обліку ТМЦ [4].

Наднормативні втрати мають відшкодувати винні особи. Тому одночасно зі списанням на витрати їх відображають за дебетом позабалансового субрахунку 072.

Після встановлення винної особи суму наднормативних втрат, що належить до відшкодування винуватцем, визнають заборгованістю такого винуватця та включають у дохід. Одночасно суму втрат понад установлені норми списують за кредитом субрахунку 072.

Усі без винятку платники-прибутківці відображають і нормативні, і наднормативні втрати ТМЦ тільки за бухгалтерськими правилами.

Жодних прибуткових коригувань щодо втрат ТМЦ (ні нормативних, ні наднормативних) ПКУ не встановлює. Отже, високодохідники разом з малодохідниками тут в усьому орієнтуються на бухгалтерський фінансовий результат. Фіскали констатують:

ПКУ не передбачає коригування фінансового результату до оподаткування на різниці при списанні нестач цінностей понад норми, виявлених під час інвентаризації, та нестач від крадіжок

Від себе додамо: в ПКУ взагалі відсутні вимоги щодо коригування фінансового результату у разі будь-яких нестач ТМЦ.

А за нестачами та розкраданнями основних засобів (ОЗ) різниці таки виникають. Їх розраховують відповідно до ст. 138 ПКУ. Тобто підприємству необхідно, з одного боку, збільшити фінансовий результат на бухгалтерську залишкову вартість втраченого ОЗ, а з іншого, - зменшити його на суму податкової залишкової вартості такого ОЗ.

Проте згадані коригування стосуються лише високодохідних прибутківців, а також малодохідників-добровольців. Усі інші платники відображають наслідки нестач об'єктів ОЗ виключно за правилами бухгалтерському обліку[5].

За відсутності нормативно затверджених норм природного убутку ТМЦ підприємства мають право встановити їх самостійно. Не нараховувати ПДВ-зобов'язання на нормативні втрати ТМЦ податківці дозволяють лише у разі, коли їх вартість включено до ціни іншої продукції. Втрати запасів у межах норм природного убутку, які сталися під час транспортування та в процесі виробництва, відносять до складу первісної вартості запасів.

Нормативні нестачі та втрати ТМЦ при зберіганні списують на витрати періоду. Сюди ж включають усі наднормативні втрати матеріальних цінностей незалежно від того, де вони виникли. Жодних прибуткових коригувань щодо втрат ТМЦ (ні нормативних, ні наднормативних) ПКУ не передбачає.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2017/may/issue-18/article-27142.html>
2. Природні втрати: з нормами та без [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/june/issue-45/article-36966.html>
3. Облік витрат на виробництво [Електронний ресурс]. Режим доступу: [-https://buklib.net/books/28153/](https://buklib.net/books/28153/)
4. Норми природних втрат під час зберігання [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/onovleno-normy-prirodnyh-vtrat-pid-chas-zberigannya-zernovyh/>
5. Втрати ТМЦ і податок на прибуток [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-ezhednevnyj-buxgalterskij-obzor-39-nedostacha-tmc-vliyaet-na-nalog-na-pribyl>

УДК 657

Гальченко Анастасія

*студентка гр. ОА 21 спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Науковий керівник: Сафарова А. Т., к. е. н.,
доцент кафедри обліку і аудиту*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БРАКУ У ВИРОБНИЦТВІ

Під поняттям браку у виробництві зазвичай розуміють незавершену або готову продукцію, напівфабрикати, запчастини, деталі та інші матеріальні активи, які не відповідають встановленим стандартам якості чи певним нормам, як будівельні або технічні, та не можуть використовуватись для виробничої діяльності за своїм функціональним призначенням, або для їх подальшого використання необхідні додаткові витрати на їх виправлення [2].

Брак у виробництві є невід'ємною складовою будь-якої виробничої діяльності у тій чи іншій мірі, оскільки у навіть ідеально відточених процесах можуть траплятись похибки. Допускається встановлення норм, згідно з якими певна кількість продукції може виявитись бракованою. Через виникнення браку проходить кожне підприємство, тому перед бухгалтерами постає питання правильності його відображення.

Витрати на брак нараховуються за дебетом рахунку 24 «Брак у виробництві», до них належать витрати на виправлення браку при можливості надання йому первинних якісних показників для можливості використання та понесені збитки від браку. За кредитом даного рахунку відображають суми, які зменшують витрати, до яких належать: вартість відходів від браку за дебетом 209 субрахунку «Інші витрати», вартість утримань з винуватців браку за дебетом 37 рахунку «Розрахунки з іншими дебіторами», та сума відшкодувань, які отримано від постачальників неякісних ресурсів, що зумовили брак, за дебетом 37 рахунку (розрахунки з іншими дебіторами) [2].

Проте сальдо 24 рахунок на кінець місяця не має, адже згідно з п. Методрекомендацій 373 витрати від браку списуються щомісяця, зараховуючись до витрат періоду, у якому виявлено брак. Усі суми коштів, що були в обороті протягом періоду, списують на рахунок 23 «Виробництво» [2].

За загальною класифікацією брак поділяється на нормативний та наднормативний, кожен з них за характером виявлення буває виправним чи невиправним. Також за місцем виникнення він поділяється на внутрішній та зовнішній.